

USPJEŠNOST LOKALNE AKCIJSKE GRUPE SJEVERNA BILOGORA U KORIŠTENJU MJERA RURALNOG RAZVOJA

Dent, Martin

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:601420>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository Križevci college of agriculture - Final thesis repository Križevci college of agriculture](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Martin Dent, student

**USPJEŠNOST LOKALNE AKCIJSKE GRUPE SJEVERNA
BILOGORA U KORIŠTENJU MJERA RURALNOG RAZVOJA**

Završni rad

Križevci, 2021.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Preddiplomski stručni studij Menadžment u poljoprivredi

Martin Dent, student

**USPJEŠNOST LOKALNE AKCIJSKE GRUPE SJEVERNA
BILOGORA U KORIŠTENJU MJERA RURALNOG RAZVOJA**

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnog rada:

1. dr. sc. Sandra Kantar, prof.v.š. predsjednica
2. dr. sc. Kristina Svržnjak, prof.v.š., mentorica
3. Dragutin Kamenjak, dipl.ing., v. pred. član

Križevci, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. PREGLED LITERATURE	5
2.1. Lokalna akcijska grupa (LAG)	5
2.2. Članovi LAG-a.....	6
2.3. Ciljevi i područje djelovanja LAG-a.....	8
2.4. Povijest LAG-a.....	9
2.5. Utjecaj LAG-ova na ruralni razvoj.....	11
2.6. LEADER program.....	11
3. METODE ISTRAŽIVANJA	13
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	14
4.1. LAG-a „Sjeverna Bilogora“	14
4.2. LAG-ovi u okruženju.....	16
4.3. Usporedba LAG-a „Sjeverna Bilogora“ s LAG-ovima u okruženju	18
4.4. Rezultati provedenog intervjua s voditeljicom LAG-a „Sjeverna Bilogora“	24
5. ZAKLJUČAK.....	26
6. LITERATURA	27
7. PRILOZI.....	29
SAŽETAK	33

1. UVOD

Ruralna područja u Republici Hrvatskoj čine 90% ukupnog teritorija Republike Hrvatske. Stanovništvo ruralnih područja je starije životne dobi i nedovoljno obrazovano, a mladi se sve manje odlučuju na ostanak na selu i bavljenje poljoprivredom, stoga je unazad nekoliko godina prisutno sve veće iseljavanje stanovništva iz tih područja. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, Hrvatska je prihvatila Zajedničku poljoprivrednu politiku u okviru koje i LEADER program čija je svrha poboljšanje ekonomskoga napretka i kvalitete života ruralnih područja na lokalnoj razini. LEADER program provode lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) čiji je glavni zadatak donošenje i provođenje lokalne razvojne strategije pa u skladu sa strategijom povezati napore različitih sudionika i „povući“ što više sredstava iz EU strukturnih fondova.

Aktivnosti LAG-a usmjerene su na ruralno stanovništvo, lokalnu samoupravu, poljoprivrednike, volontere, djecu i mlade, osobe starije životne dobi, male i srednje poduzetnike i obrtnike, odgojno-obrazovne ustanove, osobe u riziku od siromaštva i siromašne osobe, udruge i građanske inicijative, žene i poslodavce.

Predmet ovog rada je LAG „Sjeverna Bilogora“, a cilj rada je općenito opisati djelovanje LAG-ova u Republici Hrvatskoj i njihov utjecaj na održivi razvoj, zaštitu okoliša, očuvanje i razvoj gospodarskih, socijalnih i kulturnih posebnosti u ruralnim područjima istovremeno čuvajući njihovu raznolikost. Također, cilj rada je usporediti djelovanje LAG-a „Sjeverna Bilogora“ sa susjednim LAG-ovima kroz analizu dostupnih podataka o njihovom djelovanju te provedbom intervjua s voditeljicom LAG-a „Sjeverna Bilogora“.

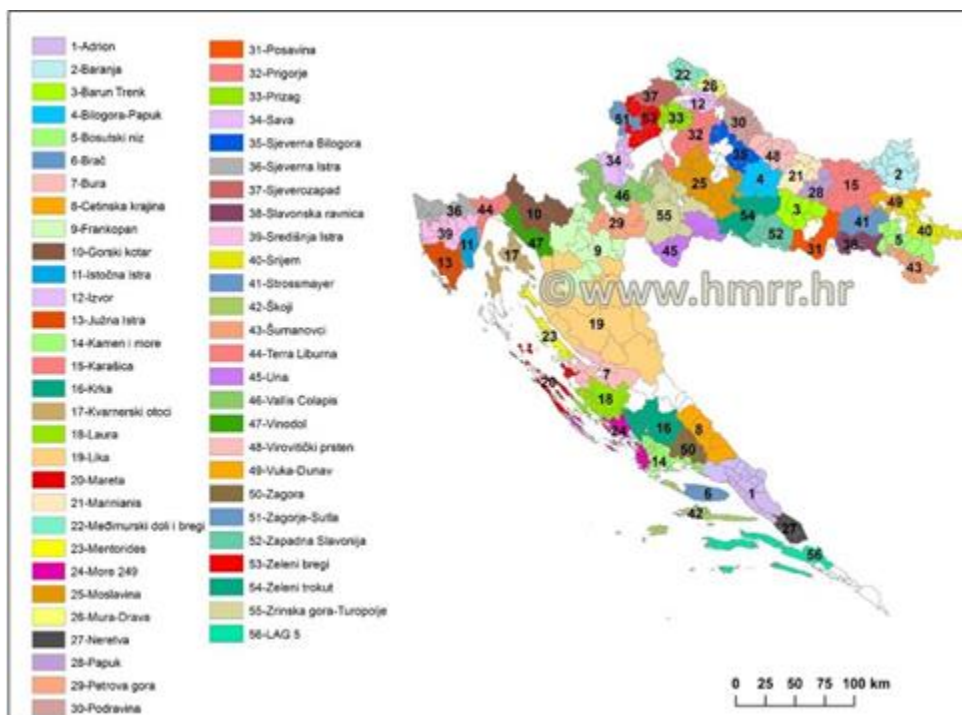
2. PREGLED LITERATURE

2.1. Lokalna akcijska grupa (LAG)

Lokalna akcijska grupa ili LAG je tijelo osnovano u EU sa svrhom razvoja ruralnih regija koje okupljaju predstavnike gospodarstva, javnog i civilnog sektora u cilju razvoja njihove regije. LAG je neprofitna i nestranačka organizacija. Pravni oblik LAG-a je Udruga registrirana sukladno Zakonu o udrugama. Obuhvaća jasno definirano određeno zemljopisno kontinuirana područja te stanovnike unutar pet ili više jedinica lokalne samouprave (grad, općina). Zemljopisni kontinuitet područja ostvaruje se tako da lokalna samouprava mora imati međusobno direktan kontakt bilo kopnom, morem ili vodom.

*„LAG predstavlja ruralno područje s više od 10.000, a manje od 150.000 stanovnika. Jedno naselje može pripadati isključivo samo jednom LAG-u. Sjedište svakog LAG-a nalazi se unutar područja koje obuhvaća određeni LAG. U Hrvatskoj postoji 56 LAG-ova. Rasprostiru se na površini od 52.190,05 km², što čini 92,30% ukupne površine Hrvatske. Na području LAG-ova živi 2.446.567 stanovnika, što čini 57,10% ukupnog stanovništva Hrvatske. Hrvatski LAG-ovi obuhvaćaju 531 jedinicu lokalne samouprave (121 grad i 410 općina), što čini 95,5% ukupnog broja jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj. U Republici Hrvatskoj je registrirano 56 LAG-ova (2017.).“*¹ Slijedeća slika (slika 1) prikazuje kartu Republike Hrvatske s područjima djelovanja LAG-ova.

¹ Podaci su preuzeti od Hrvatska mreža za ruralni razvoj sa Internet stranice: <https://hmrr.hr/leader/hrvatski-lag-ovi/>

Slika 1. Karta sa Hrvatskim LAG-ovima.

Izvor: <https://hmrr.hr/leader/hrvatski-lag-ovi/>

Vinšćak (2016.) u svojem radu o utjecaju LAG-ova navodi slijedeće, „LAG može značajno utjecati na budućnost ruralnog razvoja. Također, kroz LAG se utječe na živote ljudi koje žive u ruralnom području. Riječ je o razvoju odozdo, koji se temelji na lokalnoj strategiji. Lokalni stanovnici odlično poznaju okruženje u kojem žive tako da mogu predvidjeti potencijalno negativne utjecaje i predložiti mogućnosti za njihovo reduciranje“.

2.2. Članovi LAG-a

Članovi LAG-a mogu biti fizičke i pravne osobe. LAG objedinjuje predstavnike malih i srednjih poduzeća, lokalnu samoupravu, neprofitne organizacije i druge sudionike iz različitih područja, koji se zajedno dogovaraju s ciljem razvoja njihove regije. LAG treba udružiti partnere iz javnog i privatnog sektora, pazeći na zastupljenost predstavnika postojećih lokalnih skupina, koji dolaze iz različitih socio-ekonomskih sektora.

Pavić (2010.) u svojem radu „Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja“ navodi slijedeće o članovima LAG-a:

„Najčešće uključeni dionici u LAG-u su:

- *predstavnici lokalne samouprave i javnih ustanova*
- *profesionalne organizacije i savezi (poljoprivrednika, malih poduzetnika i drugih djelatnosti)*
- *udruge (za zaštitu okoliša, pružatelja usluga u kulturi, za razvoj zajednice, udruge žena, mladih itd.)*
- *razvojne agencije*
- *poslovni inkubatori, poduzeća i dr.*
- *mediji*
- *viđeniji pojedinci“*

Lokalna akcijska grupa (LAG) je javno-privatno partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje povezuju zajednički interesi kao:

- zajednička tradicija
- lokalni identitet
- osjećaj pripadnosti
- potrebe i očekivanja

„Upravno tijelo LAG-a mora uključivati: predstavnike lokalnog gospodarstva (kao što su trgovačka društva koja nisu u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske i/ili regionalnih/područnih i/ili lokalnih samouprava, zadruge, obrtnici, poljoprivredna gospodarstva) i civilnog sektora (kao što su građani, udruge, zaklade, fondacije) uz zastupljenost od barem 50%; predstavnike upravnih tijela lokalne samouprave uz zastupljenost od barem 20%; žena.“²

Članom LAG-a može postati svaka fizička i pravna osoba iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora s teritorijalnog područja LAG-a.

² Više o Upravnom tijelu LAG-ova moguće je pronaći na Internet stranici: <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Vodi%C4%8D-HR.pdf>

2.3. Ciljevi i područje djelovanja LAG-a

LAG svojim aktivnostima i djelovanjem na određenom području nastoji razviti konkurentnu poljoprivredu, proširiti gospodarstvo razvojem poduzetništva i turizma na području LAG-a, poboljšati kvalitetu življenja i unaprjeđenje zaštite okoliša na području LAG-a, razviti i jačati kapacitet, suradnju te prepoznatljivosti područja LAG-a.

„Ciljevi i područje djelovanja LAG-a su:

- *upravljanje lokalnim razvojem pod vodstvom lokalne samouprave.*
- *strateško programiranje, izrada i provedba lokalne razvojne strategije za integralni i uključiv lokalni razvoj vođen lokalnom samoupravom, temeljen na pristupu „odozdo prema gore“ odnosno primjeni načela LEADER/CLLD-a; poticanje sudjelovanja javnosti u donošenju i provođenju lokalnih razvojnih politika.*
- *pružanje potpore svim lokalnim razvojnim sudionicima odnosno predstavnicima javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih skupina koje se bave razvojem lokalne zajednice kroz seminare, radionice, predavanja, individualne konzultacije i slično, u cilju njihovog razvoja i samo održivosti.*
- *poticanje suradnje, međusobne pomoći i povezivanja predstavnika javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih skupina kao i ostalih sudionika u ruralnom prostoru.*
- *izrada, provođenje, nadzor i koordinacija integralnih i drugih razvojnih projekata Udruge na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.*
- *vrednovanje i odabir, nadzor i koordinacija projekata koji se provode u sustavu provedbe decentralizirane raspodjele javnih sredstava kojima upravlja Udruga.*
- *briga o revitalizaciji, zaštiti i promicanju tradicijskog nasljeđa te kulturne i prirodne baštine lokalnih zajednica.*
- *izrada i izdavanje publikacija, časopisa, nosača zvuka, knjiga, časopisa, brošura i ostalih izdanja korisnih za razvoj neprofitnog sektora i promicanje načela LEADER/CLLD-a .*
- *sudjelovanje na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim skupovima, seminarima, sajmovima i slično koji su u vezi s radom neprofitnog sektora, integralnog razvoja lokalnih zajednica i primjenu načela LEADER/CLLD-a.*
- *organizacija sajmova, izložbi, koncerata, predstava i drugih javnih događaja.*
- *organiziranje stručnih skupova, edukacija i razmjene znanja i vještina za sve predstavnike javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih skupina.*

- *potpora stjecanju znanja, razmjene iskustava i savjetovanja između članica Udruge te nadležnih državnih tijela i službi odgovornih za pitanja ruralnog razvoja na razini Republike Hrvatske i Europske unije.*
- *poticanje i potpora provedbi stručnog i znanstveno-istraživačkog rada vezanog za područje ruralnog razvoja .*
- *poticanje i potpora aktivnoj uključenosti građana u društveno korisnim akcijama i volontarizmu te organiziranje razmjene volontera.*
- *provođenje volonterskih aktivnosti, informiranje, savjetovanje, edukacija volontera i organizatora volontiranja kroz djelovanje lokalnih volonterskih centara.* ³

2.4. Povijest LAG-a

Prije ulaska neke države u Europsku uniju, država mora ispoštovati određena prava i obaveze koje postavi Europska unija, stoga Lugar (2016.) u svojem radu navodi slijedeće, „*Republika Hrvatska, tijekom pretpristupnog razdoblja, morala je ispoštovati prava i obveze koje traži Europska Unija. Jedna od smjernica usklađivanja ruralne politike po standardima EU bilo je i osnivanje LAG-ova. Kako bi se mogla bolje pripremiti za članstvo u zajednici, Republici Hrvatskoj su ponuđena sredstva iz programa SAPARD-a i IPARD-a što predstavlja unaprjeđenje poljoprivrednog sektora i ostvarivanja konkurentnosti na tržištu*“.

SAPARD jedan od programa pretpristupnog razdoblja kojeg je provodila EU u Hrvatskoj, stoga Ministarstvo financija navodi slijedeće o SAPARD-u, „*SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) predstavlja pretpristupni program čija je svrha ulaganje u poljoprivredni sektor i ruralnu infrastrukturu kako bi se dobio konkurentniji i učinkovitiji poljoprivredni sektor, a samim time i poboljšanje kvalitete života kao i otvaranja novih radnih mjesta u nerazvijenim regijama* (2021.).“ ⁴

³ O ciljevima i područjima djelovanja LAG-a moguće je pronaći na Internet stranici: <https://www.lag-frankopan.hr/lag/djelatnost>

⁴ Više o SAPARD programu moguće je pronaći na Internet stranici: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/hrvatska-i-eu-fondovi/provedba-i-financiranje-projekata/sapard-2352/2352>

„IPARD (*Instrument for Pre-Accession in Rural Development*) je prepristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013. godine. Sastavni je dio IPA-e (*Instrument prepristupne pomoći, eng. Instrument for Preaccession Assistance*), čiji su osnovni ciljevi pomoći državama kandidatima i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje budućih EU fondova. Financijska sredstva IPARD-a nisu neograničena, već su ponuđena kako bi se nadopunila s državnim poljoprivrednim programom. Ovaj program doprinosi održivom i socijalnom razvoju ruralnih područja, povećanju prihoda i zapošljavanju, pri čemu bi se smanjila nejednakost među regijama“ (Omondo i sur., 2005.). Isto tako Bartoluci, M. i sur. (2018.) u svojem radu Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj navodi slijedeće o IPARD programu: „Ulaskom u Europsku uniju Hrvatskoj su se otvorile mogućnosti financiranja različitih područja i projekata iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, pa tako i financiranje ruralnog turizma. U prepristupnom razdoblju na raspolaganju je bio IPARD program.“

LEADER program (*Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale*) odnosno pristup je sveobuhvatan program ruralnog razvoja. „LEADER program odnosno pristup oslanja se na izradu i provedbu Lokalnih razvojnih strategija za razvoj ruralnih ili ribarskih područja (*LRS/LRSR*) koje omogućuju integralnu provedbu gospodarske i socijalne kohezije a provode ih Lokalne akcijske grupe ili skupine (*LAG-ovi/FLAG-ovi*) - partnerstva različitih interesnih skupina koja pružaju izravnu potporu. LEADER mreža Hrvatske je nacionalna nevladina asocijacija (udruženje) Lokalnih akcijskih grupa/skupina-ova i potpornih organizacija/institucija isključivo iz javnog i civilnog sektora za integralni lokalni razvoj koje djeluju na nacionalnoj razini te pružaju stručnu pomoć Lokalnim akcijskim grupama/skupinama i njihovim multi-sektorskim razvojnim dionicima (2021.).“⁵. Autor Lež (2019.) nastavlja objašnjavati sljedeće: „Uvođenje LEADER programa u „nove zemlje“ kao što je Hrvatska je svakako izazov. One još nemaju iskustva u „bottom- up“ politici razvoja. LEADER utječe na lokalne vlasti i njihovo raspoloženje, na lokalne aktere kao što su uspješni poduzetnici, udruge, škole ili instituti i to ne na sve pozitivno. Mnogi su skeptični i to s pravom. Program postavlja stroga nova pravila, okuplja ljude, utječe na njih, ima izdašnu financijsku pozadinu i to samo za one usklađene sa njegovim prioritetima.“

⁵ O LEADER programu može se vidjeti na internet stranici: <http://lmh.hr/o-nama>

2.5. Utjecaj LAG-ova na ruralni razvoj

Pojam "ruralni razvoj" podrazumijeva integralni i višesektorski te održivi razvoj ruralnog (negradskog) prostora. Cjelovit razvoj ruralnih područja bitan je zbog širenja ruralne ekonomije koja se u posljednje vrijeme suočena s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima. Hrvatska je zemlja u kojoj je prisutan visok stupanj ruralnosti. Prema Hrvatskoj mreži za ruralni razvoj (HMRR), 91,6% ukupnog teritorija Hrvatske jest ruralno područje, a na istome živi 47,6% stanovništva. Ruralno područje obuhvaća čitavo područje Republike Hrvatske s izuzetkom područja naselja Zagreba, Rijeke, Splita i Osijeka.

„Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. službeno je odobren sredinom 2015. godine. Njegova ukupna alokacija iznosi 2.383 milijarde eura, od čega se 2.026 milijarde eura financira iz Europskog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske. Programom je definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima općenito(2021.).“⁶.

2.6. LEADER program

LEADER⁷ je skraćena francuskog izraza Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (eng. Links between actions for the development of the rural economy), a kao kratica označava „vezu među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva.“ „LEADER program je inicijativa Europske unije za potporu projektima ruralnog razvoja pokrenutih na lokalnoj razini u svrhu revitalizaciji ruralnih područja odnosno oživljavanja ruralnih područja i stvaranja novih radnih mjesta.“⁸ Program se oslanja na izradu i provedbu Lokalnih razvojnih strategija (LRS) koje omogućuju integralnu provedbu gospodarske i socijalne kohezije, a provode ih lokalne akcijske grupe (LAG-ovi). Heged (2017.) u svojem radu o LEADER programu navodi sljedeće „LEADER je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradi i provedbi lokalne strategije koja pomaže njihovom području k održivoj budućnosti.“

⁶ Više o Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske može se pronaći na Internet stranici:

<https://ruralnirazvoj.hr/program>

⁷ Kratica izvedena iz francuskog izraza „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“

⁸ Podaci o LEADER programu preuzeti su od LEADER mreže Hrvatske sa Internet stranice: <http://lmh.hr/ona>

Tablica 1. Evolucija LEADER programa.

Faza	Trajanje	Fondovi/izvori financiranja	Proračun (EUR)	LAG-ovi
LEADER I	1991.-1993.	EAGGF (vodeći), ESF, ERDF	450 milijuna	217
LEADER II	1994.-1999.	EAGGF (vodeći), ESF, ERDF	1.7 milijarde	821
LEADER +	2000.-2006.	EAGGF	2.1 milijarde	893 (EU-15) + 250 (+EU-6)
LEADER (4. os)	2007.-2013.	EAFRD	5.5 milijarde (6% EAFRD)	2200 (EU-27)
CLLD	2014.-2020.	ESI fondovi	Min. 5% EAFRD	Više od 3000

Izvor: <http://www.lmh.hr/leader-clld/leader>

U svojoj evoluciji koja traje od 1991., LEADER je u prve tri generacije imao status inicijative, a u planskom razdoblju 2007.-2013. prerastao je u integralni dio europske politike ruralnog razvoja - os LEADER i obvezni dio nacionalnih programa ruralnog razvoja zemalja-članica. U prethodnom razdoblju LEADER+ u 15 „starih“ država članica djelovala su 893 LAG-a s ukupnim stanovništvom od 52 milijuna. Od deset novih članica, prije priključenja Bugarske i Rumunjske, šest ih se odlučilo primijeniti LEADER+ što je rezultiralo sa stotinjak novih LAG-ova. Suradnjom LAG-ova pokrenuto je gotovo tisuću lokalnih i više od tristo prekograničnih projekata.

LEADER program u Republici Hrvatskoj počeo se provoditi 2013. godine provedbom Mjere 202 prepristupnog programa IPARD 2007.-2013. Kroz 2 natječaja, za provedbu LEADER programa je odobreno 43 LAG-a u Republici Hrvatskoj putem kojih je obuhvaćeno je 69% površine Republike Hrvatske u kojima živi 42% stanovništva.

„LEADER mrežu Hrvatske, od srpnja 2020. godine, čini 49 LAG-ova i FLAG-ova te 10 uglednih nacionalnih znanstveno-stručnih institucija i organizacija za integralni lokalni razvoj. 39 LAG-ova i 9 FLAG-ova iz članstva LEADER mreže Hrvatske odobreni su za provedbu Mjere 19 Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014-20. i Mjere III.2/III.3 Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014.-2020.“⁹

⁹ O članovima LEADER mreža Hrvatske može se vidjeti na Internet stranici: <http://lmh.hr/clanovi>

3. METODE ISTRAŽIVANJA

U radu korištene su različite metode. Na početku rada korištene su metode analize dostupnih sekundarnih podataka sa službenih internet stranica LAG-ova. Ova metoda pomogla je kod istraživanja i proučavanja podataka o LAG-ovima te mjera Ruralnog razvoja prema podacima na stranicama Hrvatske mreže za ruralni razvoj i podacima o mjerama Ruralnog razvoja iz službenog lista Narodnih novina.

U daljnjem istraživanju analizirani su javno dostupni podaci o natjecajima LAG-ova temeljem kojeg je izračunat ukupan broj prijavljenih projekata, ukupan broj odobrenih u odnosu na ukupan broj prijavljenih projekata, ukupni iznosi predviđenih sredstava, te ukupni iznosi isplaćenih sredstava. Napravljena je komparativna analiza navedenih podataka između četiri analizirana LAG-a (LAG „Sjeverna Bilogora“, LAG „Virovitički prsten“, LAG „Podravina“ i LAG „Bilogora-Papuk“) što je prikazano u obliku grafikona.

Jedna od metoda provedenih u istraživanju je i metoda intervjua o radu i funkcioniranju LAG-a „Sjeverna Bilogora“. Intervju je proveden 11.8.2021. u prostorijama LAG-a „Sjeverna Bilogora“ s voditeljicom LAG-a „Sjeverna Bilogora“ kojoj je bilo postavljeno 20 pitanja, a dobiveni odgovori mogu se vidjeti u transkriptu intervjua (prilog 2).

Rad je većinom temeljen na metodi usporedbe, deskriptivnoj metodi i primjeni induktivnog i deduktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize dolazi do zaključaka.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. LAG-a „Sjeverna Bilogora“

Lokalno akcijska grupa „Sjeverna Bilogora“ je osnovana 2008. godine u obliku udruge čiji su članovi bili predstavnici jedinica lokalne samouprave. Sve jedinice lokalne samouprave (JLS) dolaze s područja Bjelovarsko-bilogorske županije, a to su: Velika Pisanica, Severin, Rovišće, Veliko Trojstvo, Nova Rača, Šandrovac, Kapela, Veliki Grđevac i Zrinski Topolovac. Predstavnici JLS-a dolazili su iz civilnog, javnog i gospodarskog sektora koji djeluju na ovom području i čiji je cilj bio povezivanje navedenih JLS-a te povezivanje i jačanje navedenih sektora, tj. Provođenje LEADER programa.

„LAG Sjeverna Bilogora obuhvaća sjeveroistočni rubni dio Bjelovarsko-bilogorske županije i pripada regiji kontinentalna Hrvatska. Stanovnici područja većinom gravitiraju gradu Bjelovaru kao administrativnom županijskom središtu. Prostor LAG-a nalazi se na ključnim čvorištima europskih i regionalnih prometnih pravaca. Cilj osnivanja LAG-a je donošenje i provođenje Lokalne razvojne strategije, djelovanjem u skladu s načelima LEADER programa i CLLD smjernica za integrirani lokalni razvoj u ruralnom području koje obuhvaća LAG(2021.).“¹⁰.

Skupine na koje LAG usmjerava svoje aktivnosti su: poljoprivrednici, lokalne samouprave, ruralno stanovništvo, volonteri, mali i srednji poduzetnici i obrtnici. Isto tako, područje djelovanja LAG-a su sukladna s njihovim ciljevima, te prikazana u slijedećoj tablici (tablica 2).
Tablica 2. Područje djelovanja i ciljevi LAG-a „Sjeverna Bilogora“

PODRUČJE DJELOVANJA	CILJEVI
Održivi razvoj	razvoj ruralnih područja, održivi gospodarski razvoj
Demokratska politička kultura	promicanje društvene solidarnosti, promicanje dobrog upravljanja, poticanje participativne demokracije
Gospodarstvo	socijalno poduzetništvo, promicanje razvoja socijalnog poduzetništva te ostale djelatnosti socijalnog poduzetništva
Međunarodna suradnja	razvojna suradnja
Obrazovanje, znanost i istraživanje	odgoj i obrazovanje
Kulturna i prirodna baština	zaštita i očuvanje materijalnih i nematerijalnih dobara te ostale djelatnosti kulturne baštine i zaštita i unapređenje prirodnog nasljeđa

Izvor: vlastiti uz pomoć stranice <http://www.lag-sjeverna-bilogora.hr/defaultcont.asp?id=1&n=2>

¹⁰ O području djelovanja LAG-a „Sjeverna Bilogora“ može se pronaći na Internet stranici: <http://www.lag-sjeverna-bilogora.hr/defaultcont.asp?id=1&n=2>

LAG „Sjeverna Bilogora“ u prošlom obračunskom razdoblju Ruralnog razvoja 2014. – 2020. je proveo pet natječaja od kojih se za jednog čekaju rezultati. U slijedećoj tablici (tablica 3) prikazani su natječaji i mjere koje je LAG proveo.

Tablica 3. Prikaz provedenih mjera na području LAG-a „Sjeverna Bilogora“

MJERA I TIP OPERACIJE (TO)	BROJ PRIJAVLJENIH NA NATJEČAJ	BROJ ODOBRENIH / BROJ PRIJAVLJENIH	PREDVIĐENA SREDSTVA (kn)	ISPLAĆENA SREDSTVA (kn)
6.3.1. TO 1.1.1.	23	19/23	2.113.930,50	2.113.930,50
6.3.1. TO 1.1.4.	13	13/13	2.009.556,00	1.451.346,00
7.4.1. TO 3.1.1.	2	2/2	304.768,00	297.580,00
7.4.1. TO 3.1.1.	8	8/8	1.197.568,00	1.186.000,00
UKUPNO	46	33/46	5.625.822,50	5.048.856,50

Izvor: *Vlastita istraživanja uz pomoć stranice* http://www.lag-sjeverna-bilogora.hr/default_lag311.asp?sid=5920&n=14

U Tablici 3. vidljivo je da je LAG „Sjeverna Bilogora“ provela 4 natječaja te da je tip operacije 7.4.1. poveljen u dva kruga. Isto tako vidljivo je da je na taj natječaj prijavljeno zajedno 10 projekata te je povučeno 1.502.336,00 kn, a isplaćeno je 1.483.580,00 kn. Mjera 6.3.1. je isto tako provedena u dva kruga, no u drugim oblicima pod mjeru. Tip operacije 1.1.1. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ (TO 6.3.1.) je po broju prijavljenih projekata najpopularnija mjera. Zbog nedostatka sredstava i velike zainteresiranosti odobreno je 19 od 23 ukupno prijavljenih i isplaćena sva povučena sredstva u vrijednosti od 2.113.930,50 kn. No, mjera tipa operacije 1.1.4. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ je imala 13 prijavljenih projekata i svi su prihvaćeni ali, isplaćeno je 1.451.346,00 kn od ukupno predviđenih 2.009.556,00 kn što znači da je 558.210,00 kn ostalo neiskorišteno.

4.2. LAG-ovi u okruženju

LAG „Sjeverna Bilogora“ okružena je s pet LAG-ova, a to su: LAG „Prigorje,“ LAG „Podravina“, LAG „Virovitički prsten“, LAG „Bilogora-Papuk“ i LAG „Moslavina“. LAG-ovi koji će se detaljnije proučiti su: LAG „Podravina“, LAG „Virovitički prsten“ i LAG „Bilogora-Papuk“.

LAG „Podravina“ djeluje na području istočnog dijela Koprivničko-Križevačke županije. LAG djeluje u 16 JLS-a odnosno 60 naselja u kojima žive 41.718 stanovnika. U slijedećoj tablici (tablica 4) su prikazani projekti koje provodila LAG „Podravina“.

Tablica 4. Prikaz provedenih mjera LAG-a „Podravina“

MJERA I TIP OPERACIJE (TO)	BROJ PRIJAVLJENIH NA NATJEČAJ	BROJ ODOBRENIH /BROJ PRIJAVLJENIH	PREDVIĐENA SREDSTVA (kn)	ISPLAĆENA SREDSTVA (kn)
7.4.1. TO 3.1.1.	3	3/3	416.896,88	416.896,88
4.1.1. TO 1.2.1.	20	20/20	3.508.225,12	3.416.324,47
7.4.1. TO 3.1.1.1.	16	16/16	2.233.090,08	2.227.470,69
6.3.1. TO 2.1.1.2.	11	5/11	558.350,00	558.350,00
UKUPNO	50	44/50	6.714.542,08	6.619.042,04

Izvor: Vlastita istraživanja uz pomoć stranice <https://www.lag-podravina.hr/index.php/lag-natjecaji>

U tablici 4. je vidljivo da je LAG „Podravina“ proveo četiri natječaja, od toga dvije mjere su iz tipa operacije 7.4.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ Programa ruralnog razvoja iz koje je povučeno sredstava u iznosu od 2.649.986,96 kn i isplaćeno 2.644.367,57 kn te je odobreno 19 projekata. Najviše sredstava i najveći interes je iskazan u tipu operacije 1.2.1. „Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva“ (TO 4.1.1.) programa Ruralnog razvoja te iz kojeg je povučeno 3.508.225,12 kn i isplaćeno 3.416.324,47 kn za 20 prijavljenih projekata.

LAG „Virovitički prsten“ djeluje u 6 JLS-a, odnosno u gradu Virovitici i ostalih 5 općina površine od 814,46 km². U slijedećem tabličnom prikazu bit će prikazane mjere koje je proveo LAG „VIP“ na svojem području djelovanja.

Tablica 5. Prikaz provedenih mjera LAG-a „VIP“

MJERA I TIP OPERACIJE (TO)	BROJ PRIJAVLJENIH NA NATJEČAJ	BROJ ODOBRENIH / BROJ PRIJAVLJENIH	PREDVIĐENA SREDSTVA (kn)	ISPLAĆENA SREDSTVA (kn)
6.3.1. TO 1.1.3.	19	14/19	1.683.216,55	1.563.492,00
7.4.1 TO 2.1.1.	10	10/10	2.697.521,92	2.674.827,51
4.1.1. TO 1.1.1.	23	16/23	2.834.359,53	2.856.320,95
7.4.1. TO 2.1.1.	2	2/2	470.626,27	470.375,75
7.4.1. TO 2.1.1.	1	1/1	211.345,52	211.345,52
UKUPNO	55	43/55	7.897.069,79	7.776.361,73

Izvor: Vlastita istraživanja uz pomoć stranice <https://www.lagvip.hr/o-lag-natjecajima/>

Iz tablice 5. moguće je uočiti da je LAG „Virovitički prsten“ uspješno proveo 5 natječaja. Najzastupljenija mjera je mjera tipa operacije 2.1.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ (TO 7.4.1.) koja je imala 3 natječaja na kojeg se sveukupno prijavilo 13 projekata od kojih su svi prošli. Isto tako, ta mjera je povukla 3.379.493,71 kn predviđenih sredstava od kojih je isplaćeno 3.356.548,78 kn . Mjera koja je po prijavama najpopularnija je mjera tipa operacije 1.1.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“ (TO 4.1.1.) koja je zaprimila 23 prijave od kojih je odobreno 16 projekata. Ovom mjerom je povučeno je 2.834.359,53 kn od kojih je isplaćeno 2.856.320,95 kn te je zabilježen nedostatak potpore za 16. nositelja projekta u iznosu od 21.961,42 kn. Mjera tipa operacije 1.1.3. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ (TO 6.3.1.) je prva mjera za koju je LAG proveo natječaj. Na natječaj se je prijavilo 19 projekata od kojih ih je odobreno 14. Ova mjera je povukla 1.683.216,55 kn od kojih je isplaćeno 1.563.492,00 kn.

LAG „Bilogora-Papuk“ djeluje na istočnom dijelu Bjelovarsko-Bilogorske županije i djeluje u 6 JLS-a tj. dva grada i četiri općine. U slijedećoj tablici biti će prikazani projekti koje je proveo LAG „Bilogora-Papuk“.

Tablica 6. Prikaz provedenih mjera LAG-a „Bilogora-Papuk“

MJERA I TIP OPERACIJE (TO)	BROJ PRIJAVLJENIH NA NATJEČAJ	BROJ ODOBRENIH / BROJ PRIJAVLJENIH	PREDVIDENA SREDSTVA (kn)	ISPLAĆENA SREDSTVA (kn)
6.3.1. TO 1.1.2.	12	6/12	670.068,00	670.068,00
6.3.1. TO 1.1.2.	16	6/16	677.197,00	666.747,00
7.4.1. TO 3.1.1.	6	6/6	1.116.648,00	1.111.875,00
4.1.1. TO 1.1.1.	9	8/9	1.126.875,75	1.038.858,58
UKUPNO	34	26/34	3.590.788,75	3.487.548,58

Izvor: Vlastito istraživanje uz pomoć stranice <http://www.lag-bilogora-papuk.hr/hr/natjecajna-dokumentacija/9572704/>

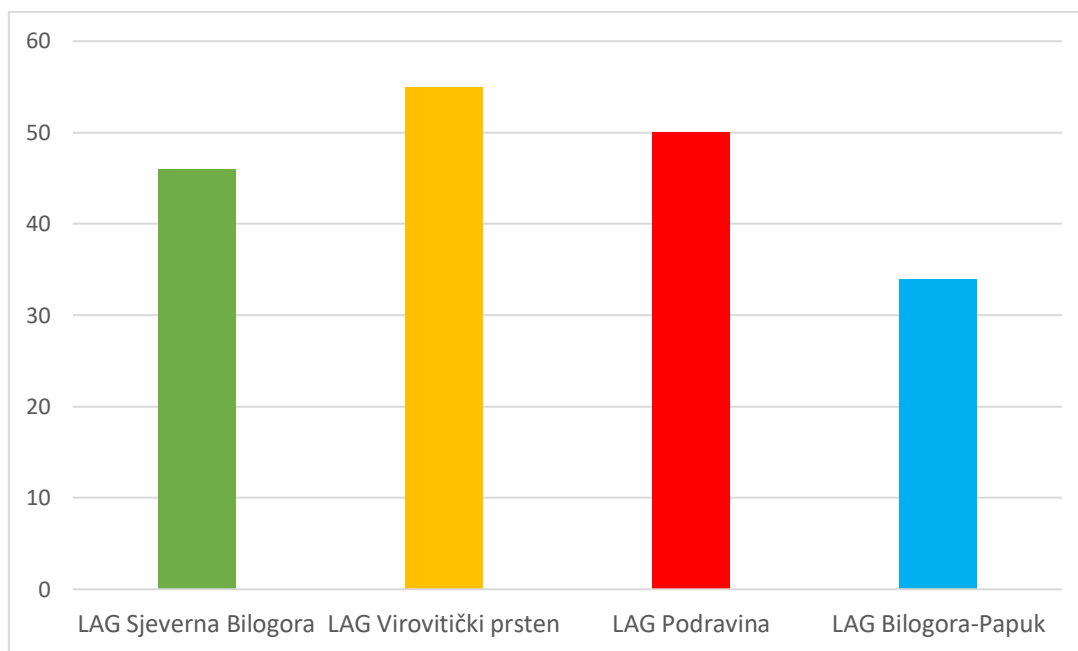
Iz tablice 6. moguće je uočiti da je LAG „Bilogora-Papuk“ proveo 4 natječaja. Isto tako može se vidjeti da je mjera 6.3.1. bila provedena u dva kruga natječaja. Mjera koja bilježi najveći broj prijavljenih projekata, njih 28, je mjera tipa operacije 1.1.2. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ (TO 6.3.1.) koja je povukla u prvom krugu natječaja 670.068,00 kn od kojih je isto toliko isplaćeno, te u drugom krugu 677.197,00 kn od kojih je isplaćeno 666.747,00 kn. Mjera 3.1.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ (TO 7.4.1.) je povukla 1.116.648,00 kn sredstava od kojih je isplaćeno 1.111.875,00 kn. 1.1.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“ (TO 4.1.1.) je mjera koja je povukla najviše sredstava i to u iznosu od 1.126.875,75 kn od kojih je isplaćeno 1.038.858,58 kn.

4.3. Usporedba LAG-a „Sjeverna Bilogora“ s LAG-ovima u okruženju

Kao što je iz prethodnog poglavlja vidljivo, LAG-ovi s kojima će se LAG „Sjeverna Bilogora“ uspoređivati su: LAG „Podravina“, LAG „Virovitički prsten“ i LAG „Bilogora-Papuk“. U sljedećim grafikonima biti će vidljiva usporedba navedenih LAG-ova. Usporedba će se raditi po sljedećim stavkama:

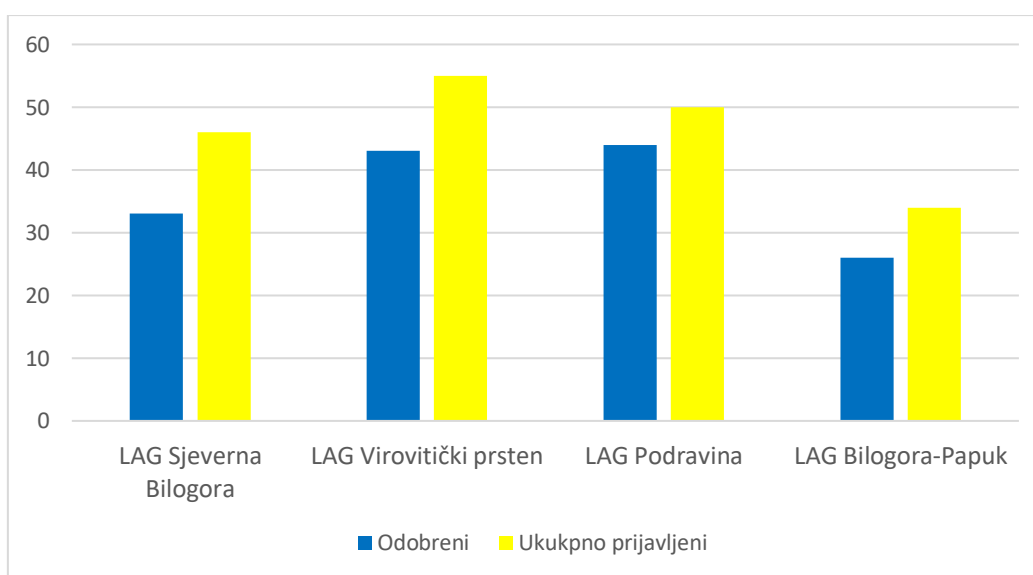
- Ukupnom broju prijavljenih projekata
- Ukupno odobrenim projektima
- Ukupnoj količini predviđenih sredstava
- Ukupnoj količini isplaćenih sredstava
- Broj JLS-a u kojima djeluju

Grafikon 1. prikazuje ukupan broj prijavljenih projekata gore navedenih LAG-ova. LAG „Sjeverna Bilogora“ je ukupno imao 46 prijavljenih projekata na natječaj. Najviše prijavljenih projekata je imala LAG „VIP“ s ukupno prijavljenih 55 projekata što znači da je prijavljeno 9 više u odnosu na ukupan broj prijavljenih projekata LAG-a „Sjeverna Bilogora“. Zatim slijedi LAG „Podravina“ s ukupnim brojem od 50 projekata tj. 4 više nego što je LAG „Sjeverna Bilogora“ imala. Najmanje prijavljenih projekata je imao LAG „Bilogora-Papuk“ s ukupnim brojem 34.

Grafikon 1. Prikaz ukupnog broja prijavljenih projekata po LAG-ovima

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

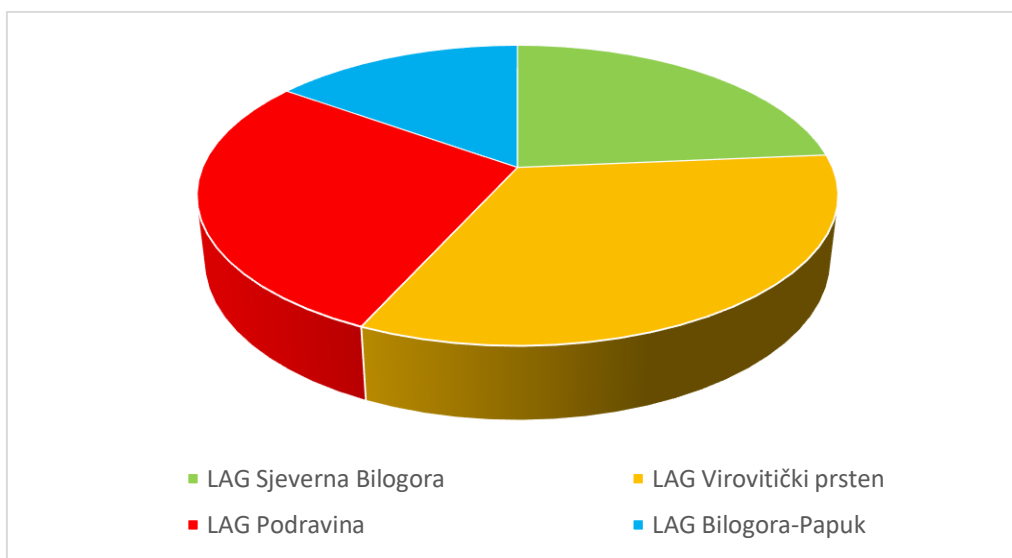

Grafikon 2. Prikaz odnosa odobrenih u odnosu na broj prijavljenih projekata

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

U grafikonu 2. moguće je vidjeti odnos odobrenih projekata u odnosu na ukupan broj prijavljenih za gore navedene LAG-ove. LAG „Sjeverna Bilogora“ je odobrila ukupno 33 projekta što znači da je 13 projekata odbijeno zbog manjka dokumentacije ili nedostatka sredstava. Zanimljivo je to da LAG „Podravina“ ima veći broj odobrenih projekata, a manji broj prijavljenih u odnosu na broj odobrenih od LAG-a „VIP“, stoga LAG „Podravina“ od 4 navedena LAG-a ima najbolji rezultat odnosa broja prijavljenih i broja odobrenih. LAG „Bilogora-Papuk“ je imala najmanje odobrenih projekata pošto je i imala najmanje prijavljenih. LAG „Sjeverna Bilogora“ u usporedbi sa ta 3 LAG-a je treća po broju odobrenih projekata.

U sljedećem grafikonu moći ćemo vidjeti odnos koliko je koji od analiziranih LAG-ova povukao sredstva za provedene projekte.

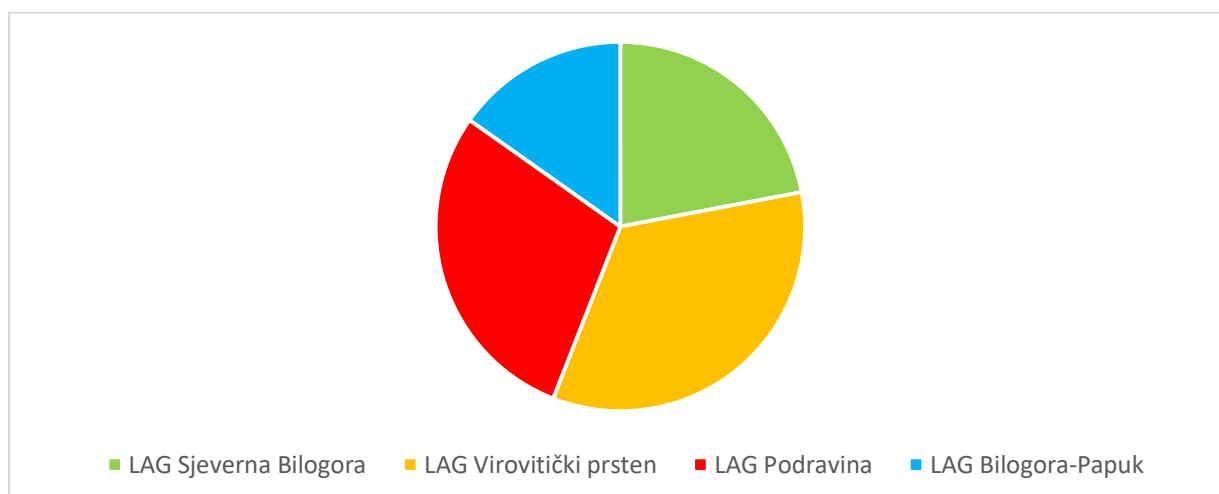

Grafikon 3. Količina financijskih sredstava (kn) iz projekata po LAG-ovima.

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

Povučena su novčana sredstva iz EU strukturnih fondova koje EU daje svojim članicama kako bi se što brže razvijale i postale što konkurentnije na tržištu. Kao što je i vidljivo na grafikonu 3. LAG „Virovitički prsten“ je povukao najviše sredstava u iznosu od 7.897.069,79 kn, zatim po količini tih sredstava ga slijedi LAG „Podravina“ sa iznosom od 6.714.542,08 kn. LAG „Sjeverna Bilogora“ je ukupno povukla sredstava u iznosu od 5.625.822,50 kn što ga stavlja na treće mjesto po ukupnoj povučenoj količini sredstava i najmanje ukupno povučenih sredstava imao je LAG „Bilogora-Papuk“ sa iznosom od 3.590.788,75 kn.

Slijedeći grafikon pokazuje odnos ukupno isplaćenih sredstava po LAG-ovima.

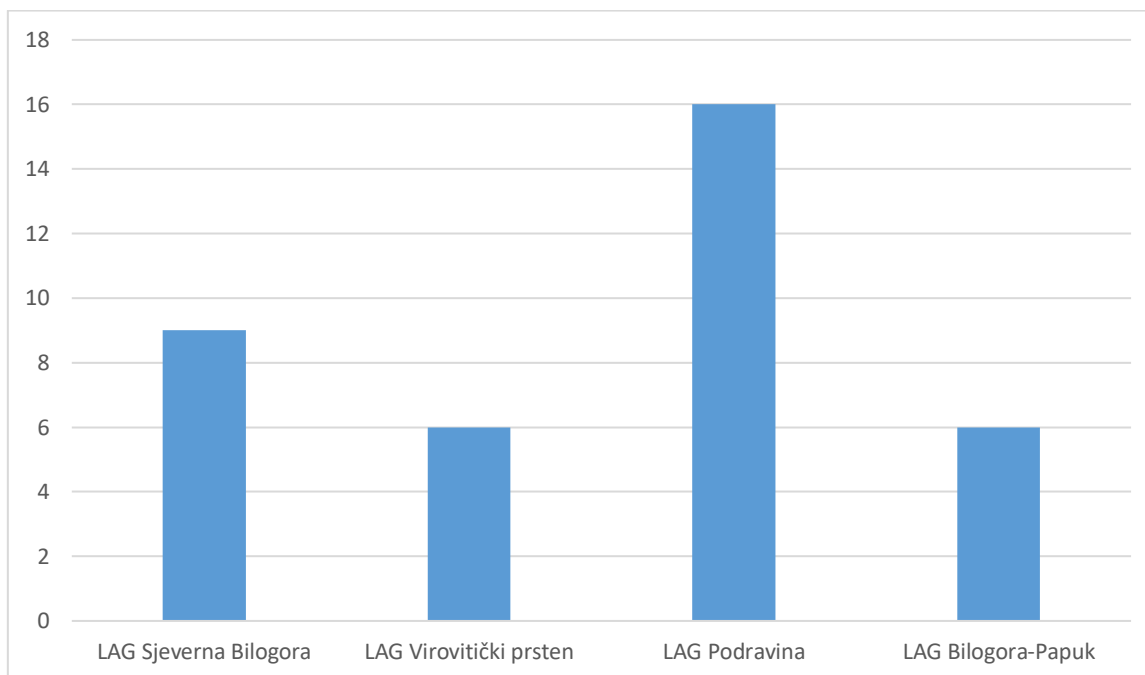
Grafikon 4. Odnos ukupno isplaćenih sredstava po LAG-ovima

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

Isplaćena sredstva su novčana sredstva koje su LAG-ovi isplatili krajnjim korisnicima njihovih natječaja, odnosno projektima koji su prošli na njihovom natječaju. U grafikonu 4. je vidljivo da LAG „VIP“ ima najviše isplaćenih sredstava u iznosu od 7.776.361,73 kn. LAG „Podravina“ je isplatila sredstva u vrijednosti od 6.619.042,04 kn što je 1.157.319,69 kn manje od LAG-a „VIP“. LAG „Sjeverna Bilogora“ je ukupno isplatila sredstva u vrijednosti od 5.048.856,50 kn odnosno 2.727.505,23 kn manje od LAG-a „VIP“, 1.570.185,54 kn manje od LAG-a „Podravina“, ali 1.561.307,92 kn više od LAG-a „Bilogora-Papuk“ koji je ukupno isplatio sredstva u iznosu od 3.487.548,58 kn.

Usporedbom LAG-a „Sjeverna Bilogora“ sa ova tri LAG-a ukazuje se na činjenicu da je LAG „Sjeverna Bilogora“ uspješniji od LAG-a „Bilogora-Papuk“, ali opet ne kao LAG Virovitički prsten i LAG „Podravina“. Kako bi LAG „Sjeverna Bilogora“ privukla i zainteresirala više lokalnog stanovništva i poduzetnika da prijave svoje projekte na LAG natječaje trebao bi se možda više aktivirati i promovirati na području na kojem djeluje.

Posljednji grafikon prikazuje ukupan broj JLS-a u kojima navedeni LAG-ovi djeluju.

Grafikon 5. Ukupan broj JLS-a u kojima navedeni LAG-ovi djeluju.

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

U grafikonu je jasno vidljivo da LAG „Podravina“ djeluje u najviše jedinica lokalne samouprave i to u njih 16 odnosno površinski gledano na 831,17 km². LAG „Sjeverna Bilogora“ je LAG koji je drugi po redu od navedenih LAG-ova u tablici po broju djelovanja JLS-ova i djeluje u njih 9 odnosno 713,20 km².

LAG „Bilogora-Papuk“ i LAG „Virovitički prsten“ djeluju u istom broju JLS-a to je 6, ali se razlikuju po teritoriju kojeg pokrivaju. Stoga LAG „Virovitički prsten“ pokriva teritorij od 814,46 km², dok LAG „Bilogora-Papuk“ pokriva teritorij veličine od 848,3 km² što znači da je LAG „Bilogora-Papuk“ najveći LAG od svih LAG-ova. LAG koji površinski najmanji je LAG „Sjeverna Bilogora“.

Kroz prethodne podatke vidljivo je da je LAG „Virovitički prsten“ najuspješniji LAG po svim kriterijima, odnosno po povučenicima i isplaćenim sredstvima i po broju odobrenih u odnosu na broj prijavljenih projekata ako se promatraju apsolutni podaci. Poslije LAG-a „Virovitički prsten“ slijedi LAG „Podravina“ koji je po kriterijima zauzeo drugo mjesto svojim djelovanjem. LAG „Sjeverna Bilogora“ nalazi se na trećem mjestu po zadanim kriterijima i na četvrtom mjestu nalazi se LAG „Bilogora-Papuk“. No, za komparativnu analizu je bitno uspoređivati LAG-ove prema relativnim podacima što je prikazano u tablici 7.

Tablica 7. Prikaz komparativne analize navedenih LAG-ova.

Redni broj	Naziv LAG-a	PROLAZNOST		ISPLAĆENA	
		NA NATJEČAJIMA (%)	DJELOVANJE LAG-A (km ²)	SREDSTVA PO NATJEČAJU (kn)	ISPLAĆENA SREDSTVA PO km ² (kn/ km ²)
1.	LAG „Virovitički prsten“	78,18%	814,46	1.555.272,34	9.547,87
2.	LAG „Podravina“	88,0%	831,17	1.654.760,51	7.963,52
3.	LAG „Sjeverna Bilogora“	71,73%	713,20	1.262.214,13	7.079,16
4.	LAG „Bilogora-Papuk“	76,47%	848,30	871.887,15	4.111,22

Izvor: Vlastita istraživanja te uz pomoć tablica 3., 4., 5. i 6.

Iz Tablice 7. vidljivo je da po navedenim kriterijima LAG „Virovitički prsten“ ipak nije najuspješniji LAG. Ističe se samo u kriteriju *Isplaćena sredstva po km²*¹² (9.547,87 kn/km²), no nijedan kriterij nije zabilježen kao minimalna vrijednost. LAG „Podravina“ se ističe u dva kriterija - prolaznost na natječajima (88%) i isplaćena sredstva po natječaju (1.654.760,51 kn). S obzirom da je u ostalim kriterijima vrlo blizu maksimalnim vrijednostima može se zaključiti kako je LAG „Podravina“ najuspješniji LAG u komparativnoj analizi. LAG „Bilogora-Papuk“ odlikuje najširi djelokrug djelovanja na površini od 848,30 km², no iako djeluje na najvećem prostoru od ostalih LAG-ova u analizi, LAG „Bilogora-Papuk“ ima najmanje isplaćenih sredstava po pojedinom natječaju i po km² odnosno 4.111,22 kn/km². LAG „Sjeverna Bilogora“ u komparativnoj analizi nema posebno istaknute odlike, međutim ima najmanji postotak

¹² Odnosno koliko kuna isplaćenih sredstava otpada na svaki km² djelokruga LAG-a.

prolaznosti na natječajima koja iznosi 71,73% te djeluje na najmanjem području odnosno na 713,20 km².

4.4. Rezultati provedenog intervjua s voditeljicom LAG-a „Sjeverna Bilogora“

U sklopu istraživanja proveden je i intervju s voditeljicom LAG-a „Sjeverna Bilogora“ u prostorijama LAG-a. Intervjuom se saznaje da u LAG-u „Sjeverna Bilogora“ rade dvije ženske osobe starosti 32 i 38 godina. Na pitanje, koje je moguće vidjeti u Prilogu 2., „Koje su posebnosti LAG-a?“, voditeljica je navela kako u LEADER/CLLD program, provode i projekt iz programa ZAŽELI. Projekt ZAŽELI je financiran iz Europskog socijalnog fonda u kojem sudjeluju svih 9 jedinica lokalne samouprave. „Bilogorski puteljak svjetlosti“ je ime kojeg su dali projektu ZAŽELI na području LAG-a „Sjeverna Bilogora“. Isto tako navela je da je projekt vrijedan 9.980.551,15 kn te da je zaposleno sveukupno 60 žena koje se brinu za 240 korisnika. „Bilogorski puteljak svjetlosti“ je projekt kojeg je najviše pohvalila iz razloga što je taj projekt najveći kojeg su do sada proveli te ga je isto tako spomenula u pitanju „Na što su najviše ponosni?“ rekavši da im je drago kada nositelji projekta financiranog na LAG natječaju uspješno i odgovorno završe svoje projekte. Isto tako, ponosni su na svoje korisnike i jedinice lokalne samouprave koji uspješno realiziraju svoje projekte, te se posebno osjećaju zaslužni za projekt ZAŽELI odnosno „Bilogorski puteljak svjetlosti“ pošto je to najveći projekt kojeg su ikada proveli“.

Pandemija uzrokovana virusom COVID 19 utjecala je na rad svih organizacija, pa tako i na rad LAG-a, pa je voditeljica na pitanje „Kako se nose s COVID-19?“ odgovorila da su se prilagodili bez problema. Spomenula je kako su ograničeni dolasci u LAG, te da su se korisnici obavezno morali najaviti, rad sa upravnim odborom i sa skupštinom su bili posloženi tako da se radi elektroničnim putem. Razvojem interneta i pametnih telefona, sve veći fokus se stavlja na društvene mreže, stoga u intervjuu jedno od pitanja bilo je i „Jesu li aktivni i na društvenim mrežama?“, voditeljica odgovara potvrdno, a posebice ističe web i Facebook stranice LAG-a i projekta „Bilogorski puteljak svjetlosti“. Može se zaključiti kako i LAG Sjeverna Bilogora postaje aktivna na društvenim mrežama.

Pošto je tehnologija u posljednjem desetljeću brzo napredovala, mladi su se počeli sve manje kretati i sve više zatvarati u „svoj svijet“. Stoga jedno od pitanja je bilo i „Kako aktivirati mlade za sudjelovanje u lokalnoj zajednici?“, voditeljica odgovara da bi im trebalo omogućiti dodatne sadržaje, radne akcije, druženja, odnosno da jedinice lokalne samouprave kroz navedene događaje, te isto tako i škole kroz razno razne radionice potaknu mlade da se aktiviraju u radu

svoje lokalne zajednice. No, napomenula je kako je to malo otežano zbog pandemije COVID-19 bolesti. Nadalje, u intervjuu, voditeljica je na pojedina pitanja odgovorila šturo, primjerice na pitanje „Budućnost LAG-ova u RH?“, gdje je očekivan opširniji odgovor od dobivenog kojeg je voditeljica dala, a glasilo je kao nositelje razvoja lokalne zajednice. Na pitanje „Koji su planovi za 2021. godinu?“ odgovorila je kratko i jasno, odnosno kako će provoditi LAG natječaje od sredstava koji će im biti dodijeljeni za prijelazno razdoblje (2022. i 2023.), te izraditi nove strategije za buduća razdoblja.

Iz provedenog intervjua može se zaključiti kako na pojedina pitanja voditeljica LAG-a „Sjeverna Bilogora“ je dala kratke odgovore, primjerice na pitanje „Budućnost LAG-ova u RH?“, no istovremeno je naglasila probleme kod poslovanja uzrokovane COVID-19 pandemijom bez obzira što su se brzo i lako prilagodili. LAG „Sjeverna Bilogora“ je vrlo bitan čimbenik razvoja ruralnih područja na kojima djeluje, no možda bi trebao više poraditi na oglašavanju i aktivnostima kako bi što više ljudi prepoznalo njihov značaj.

5. ZAKLJUČAK

Lokalna akcijska grupa (LAG) je važan dionik u ruralnom razvoju. Svojim djelovanjem uvelike pomaže lokalnoj samoupravi u njenom razvoju. LAG-ovi su nastali u sklopu LEADER programa. U Republici Hrvatskoj djeluje 56 LAG-ova koji svojim djelovanjem i aktivnostima mogu spriječiti deagrarizaciju i deruralizaciju, no interes lokalnog stanovništva za LAG-ovima razlikuje od regije do regije u Hrvatskoj.

LAG „Sjeverna Bilogora“ djeluje u 9 jedinica lokalne samouprave na površini od 713,20 km². U prošlom obračunskom razdoblju od 2014. do 2020. LAG „Sjeverna Bilogora“ je raspisala 4 natječaja na kojeg su se prijavilo 46 projekata od kojih ukupno njih 33 je odobreno te putem kojih je podijelila sredstva u iznosu od 5.048.856,50 kn. LAG Bilogora – Papuk je LAG koji je zaprimio najmanje projekata na natječaj i to njih 34, najmanje odobrenih projekata njih 26, te isplatio sredstva u iznosu od 3.487.548,58 kn.

LAG „Podravina“ je LAG koji je po komparativnoj analizi najuspješniji LAG. LAG „Virovitički prsten“ iako se po apsolutnim brojevima istaknuo kao najuspješniji, u komparativnoj analizi kroz relativne pokazatelje pokazao se manje uspješan. LAG „Bilogora-Papuk“ djeluje na najvećoj površini, no po ostalim kriterijima našao se na 3. mjestu. LAG „Sjeverna Bilogora“ nema posebnih odlika, već naprotiv ima dva loša pokazatelja stoga se u komparativnoj analizi nalazi na zadnjem mjestu.

Intervjuom su dobiveni odgovori na pitanja socijalnog, demografskog i ekonomskog tipa. Odgovori prikazuju kako rad LAG-a „Sjeverna Bilogora“ utječe na ruralno područje tako što svojim natječajima pripomaže i ubrzava razvoj poljoprivrede i jedinica lokalne samouprave. Istaknuti su i pojedini problemi, primjerice utjecaj pandemije COVID-19 na rad istraživanog LAG-a te nedostatak mladih i volontera u njegovom radu.

Uzevši u obzir rezultate komparativne analize i intervjuja, LAG „Sjeverna Bilogora“ ima relativno dobar utjecaj na razvoj ruralnog područja na kojem djeluje, ali kako bi LAG „Sjeverna Bilogora“ poboljšao svoj utjecaj trebao bi poraditi na svojoj promociji kako bi privukao volontere, te organizirati seminare o ulozi LAG-a u razvoju ruralnog područja i mjerama koje nude u budućim razdobljima. Isto tako bilo bi dobro da organiziraju i poljoprivredne sajmove za koje bi poljoprivrednici vjerojatno bili zainteresirani.

6. LITERATURA

1. Heged, T. (2017). Komparativna analiza lokalnih akcijskih grupa u funkciji ruralnog razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije, završni rad, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci
2. Omondo, R., Munevar, J., Lo Piparo, C., Nappini, F., Soeltenfuss, J. (2005.): *Vodič kroz fondove Europske unije*, Zagreb, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
3. Lež, T. (2019.): *Važnost i uloga stručnog usavršavanja u L. E. A. D. E. R. programu*, Diplomski rad.: Sveučilište sjever, Varaždin
4. Lugar, T. (2016). LAG-ovi i politika ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti, Zagreb
5. Pavić – Rogošić, L., Jelić Mück, V., Haken R., Pelikan, J., Mamula, P. (2010.) *Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja*, Zagreb, Bestias
6. Vinšćak, A. (2017). Uspješnost lokalnih akcijskih grupa u korištenju mjera ruralnog razvoja, diplomski rad, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci

Internet stranice:

1. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, članak „Što je LAG?“ <http://www.hmrr.hr/hr/leader/sto-je-lag/>
2. Program ruralnog razvoja 2014. – 2020. <https://ruralnirazvoj.hr/program/>
3. Pregled prepristupne pomoći EU-a za ruralni razvoj (IPARD) https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement/pre-accession-assistance/overview_hr
4. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, <https://hmrr.hr/ipard-program/>
5. Pravilnik o provedbi podmjere 19.2., NN 30/15, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2017_09_96_2217.html
6. LEADER mreža Hrvatske – članovi Izvor: <http://lmh.hr/clanovi>
7. Lokalna akcijska grupa Bilogora-Papuk, <http://www.lag-bilogora-papuk.hr/hr/natjecajna-dokumentacija/9572704/>
8. HMRR, Hrvatski LAG-ovi, <https://hmrr.hr/leader/hrvatski-lag-ovi/>
9. Lokalna akcijska grupa Sjeverna Bilogora <http://www.lag-sjeverna-bilogora.hr/default.asp?sid=2&n=1#>
10. Lokalna akcijska grupa Virovitički prsten <https://www.lagvip.hr/o-lag-natjecajima/>
11. Lokalna akcijska grupa Podravina <https://www.lag-podravina.hr/index.php/lag-natjecaji>

12. Vodič za pripremu, praćenje i evaluaciju strategija lokalnog razvoja za programsko razdoblje 2014.–2020. <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Vodi%C4%8D-HR.pdf>
13. LAG Frankopan, Djelatnost, <https://www.lag-frankopan.hr/lag/djelatnost>
14. LEADER mreža Hrvatske, <http://lmh.hr/clanovi>
15. Ministarstvo financija, SAPARD, <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/hrvatska-i-eu/eu-fondovi/provedba-i-financiranje-projekata/sapard-2352/2352>

7. PRILOZI

Prilog 1.- Popis Tablica, grafikona i slika

Popis tablica:

Tablica 1.: Evolucija LEADER programa u vremenskom razdoblju od 1991. – 2020. godine.

Tablica 2.: Područje djelovanja i ciljevi LAG-a „Sjeverna Bilogora“

Tablica 3.: Prikaz provedenih mjera na području LAG-a „Sjeverna Bilogora“

Tablica 4.: Prikaz Provedenih mjera LAG-a „Podravina“

Tablica 5.: Prikaz provedenih mjera LAG-a „Virovitički prsten „

Tablica 6.: Prikaz provedenih mjera LAG-a „Bilogora-Papuk“

Tablica 7.: Prikaz komparativne analize navedenih LAG-ova.

Grafikoni:

Grafikon 1.: Prikaz ukupnog broja prijavljenih projekata po LAG-ovima.

Grafikon 2.: Prikaz odnosa odobrenih projekata sa odnosom prijavljenih.

Grafikon 3.: Odnos povučenih sredstava po LAG-ovima.

Grafikon 4.: Odnos ukupno isplaćenih sredstava po LAG-ovima

Slike:

Slika 1.: Karta s hrvatskim LAG-ovima

Prilog 2. – Intervju sa djelatnicom LAG-a Sjeverna Bilogora

Ime LAG-a: Lokalna akcijska grupa Sjeverna Bilogora

Ime osobe/a s kojom razgovarate? Romana Kovačić, djelatnica LAG-a

1) Godina osnutka?

2008. godina

2) Broj stalno zaposlenih (do toga koliko M/Ž i dobna struktura)?

Dvije žene, jedna je 32 godine, druga 38 godina.

3) Posebnost tog LAG-a?

Uz LEADER/CLLD program, provodimo i projekt iz programa ZAŽELI. Projekt zaželi je projekt financiran iz Europskog socijalnog fonda u kojem sudjeluju svih 9 JLS-a, Bilogorski puteljak svjetlosti je dano ime projekta ZAŽELI na području LAG-a Sjeverna Bilogora, projekt je vrijedan 9.980.551,15 kn te je zaposleno sveukupno 60 žena koje se brinu za 240 korisnika i korisnik svaki mjesec dobije paket osnovnih potrepština u vrijednosti 100,00 kn, plaća zaposlenih žena financira se iz tog projekta.

4) Broj realiziranih projekata i iz kojih mjera?

Tip operacije (TO) 1.1.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava (TO 6.3.1 PRR RH). Ugovorena su 32 projekta u vrijednosti od 3.565.276,50 kn. Na dan 31.3.2021. godine završeno je 7 projekata. Ostali su primili prvu ratu i u provedbi su. Nositelji projekata su mala poljoprivredna gospodarstva ekonomske veličine od 2.000 do 7.999 eura s područja LAG-a.

TO 3.1.1. Razvoj opće društvene infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete života stanovnika LAG-a (TO 7.4.1. PRR RH). Ugovoreno je 8 projekata u vrijednosti od 1.187.080,00 kn. Na dan 31.3.2021. godine završen je jedan projekt, dva projekta su odustala, a ostali su u provedbi. Nositelji su općine s područja LAG-a.

5) Trenutno aktivni projekti i iz kojih mjera te ih detaljno opisati?

Vidi odgovor gore.

6) Tko su najčešći korisnici projekata?

Vidi odgovor pod pitanje 4.

7) Kako se nose s COVID-19 (u što više detalja: kako su se prilagodili)?

Prilagodili su se bez problema. Ograničeni su dolasci u LAG, obavezno su se korisnici morali najaviti, rad sa upravnim odborom i skupštine su bili posloženi da se radi elektroničnim putem.

8) Planovi za 2021. godinu?

Provedba LAG natječaja od sredstava koja će nam biti dodijeljena za prijelazno razdoblje (2022. i 2023.), izrada nove strategije.

9) Suradnja s lokalnim upravama/školama/vrtićima/staračkim domovima... i ostalim LAG-ovima (što, kako, uspješno/neuspješno)?

Uspješno surađujemo s općinama i školama s područja LAG-a. Npr., donacija sadnica LAG-a školama s područja LAG-a u inicijativi Dani kolektivne sadnje drveća.

10) Najčešći problemi s kojima se susreću? Kako poboljšati te probleme?

Svakako treba još dodatno poraditi na animaciji lokalne zajednice, na digitalnoj edukaciji i pripremi lokalne zajednice na uvođenje tehnologije u svoje poslovanje.

11) Na što su najviše ponosni?

Drago nam je kada nositelji projekta financiranog na LAG natječaju uspješno i odgovorno završe svoje projekte. Isto tako ponosni su na svoje korisnike i JLS-ove koji uspješno realiziraju svoje projekte, te se posebno osjećaju zaslužni za projekt ZAŽELI odnosno Bilogorski puteljak svjetlosti pošto je to najveći projekt kojeg su ikada proveli

12) Je li moguće volontirati u LAG-u?

Da, ali do sada nismo imali upita. Što se tiče prakse, primaju i studente i srednjoškolce.

13) Subvencioniraju li studente?

LAG ne, ali općine koje su u LAG-u da.

14) Jesu li aktivni na društvenim mrežama?

Da, web i facebook stranica LAG-a i projekta „Bilogorski puteljak svjetlosti“ iz programa ZAŽELI.

15) Budućnost LAG-ova u RH - kako vide?

Kao nositelje razvoja lokalne zajednice.

16) Što za njih znači riječ: LOKALNO?

Ljudi koje žive na području LAG-a, njihova proizvodnja, zavičaj, priroda, slobodno vrijeme, problemi, potrebe, smijeh i radost.

17) Kako aktivirati mlade za sudjelovanju u lokalnoj zajednici?

Omogućiti im dodatne sadržaje, radne akcije, druženja... odnosno JLS-ovi kroz navedene događaje te isto tako i škole kroz razno razne radionice. Malo otežano zbog pandemije COVID-19 bolesti.

18) Iskustva u suradnji s poljoprivrednicima?

Dobra su, ali potrebno je raditi na boljoj i bržoj komunikaciji s njima. Odnosno da se poboljša njihova informatička pismenost jer je dosta poljoprivrednika ne zna ili se slabo zna služiti računalom.

19) Suradujete li s nacionalnim manjinama, Romima?

Da. Jedna članica Upravnog odbora LAG-a je i Udruga Lovari – Romska kuća.

20) Kako geografski i prometni položaj, demografska struktura, broj OPG-a djeluju u radu LAG-a?

Geografski i prometni položaj je dobar na području LAG-a. Svakako ima cesta koje je potrebno obnoviti, ali one nisu u djelokrugu rada LAG-a već općina, županija, države. Demografska struktura – prema informacijama s terena, ima ljudi koji su odselili, ali ima i onih koji su se doselili. OPG-ovci koji djeluju u radu LAG-a, koji su članovi skupštine LAG-a su dio gospodarskog sektora LAG-a. Uz gospodarski sektor, postoji još javni i civilni sektor. Nijedan sektor ne smije prijeći 51 % ukupnog broja članova LAG-a

SAŽETAK

Ruralna područja se u posljednjih nekoliko godina počela razvijati i u tome znatno veliku ulogu imaju sami LAG-ovi. U ovom radu prikazana je usporedba LAG-a Sjeverna Bilogora sa susjednim LAG-ovima kako bi se prikazala uspješnost i učinkovitost istraživanog LAG-a u poticanju razvoja ruralnog područja.

U izradi rada korištena analiza prikupljenih podataka o raspisanim LAG-ovim natjecajima iz Programa ruralnog razvoja te metoda komparacije LAG-a Sjeverna Bilogora s LAG-ovima u okruženju kako bi se utvrdila važnosti LAG-a Sjeverna Bilogora u razvoju ruralnog područja na kojem djeluje.

Usporedbom LAG-a Sjeverna Bilogora s pojedinim susjednim LAG-ovima utvrđeno je da LAG Sjeverna Bilogora na trećem mjestu po kriterijima po kojima su se LAG-ovi uspoređivali. Samim istraživanjem pokazalo se kako je LAG Virovitički prsten najuspješniji od svih njih.

Komparativna analiza je pokazala kako LAG „Podravina“ je najuspješniji LAG u navedenoj analizi po određenim kriterijima, dok je LAG „Sjeverna Bilogora“ najlošiji.

Provedenim intervjuom pomnije je upoznat LAG „Sjeverna Bilogora“ te njihovo djelovanje na području na kojem djeluju. Postavljena pitanja su socijalnog, demografskog i ekonomskog tipa putem kojih se prikazao rad LAG-a „Sjeverna Bilogora“ i njegov utjecaj na ruralno područje na kojem djeluje.

Provedenom komparativnom analizom i intervjuom LAG „Sjeverna Bilogora“ trebao bi poraditi na svojoj promociji kako bi privukao volontere, organizirati seminare o njihovoj ulozi u ruralnom razvoju te o natjecajima koji se nude i koje planiraju provest i organizirati sajmove za koje su poljoprivrednici jako zainteresirani.

Ključne riječi: Lokalna akcijska grupa, LEADER pristup, LAG „Sjeverna Bilogora“, LAG „Virovitički prsten“, LAG „Podravina“, LAG „Bilogora-Papuk“, ruralni razvoj